

"Yoksa bazılarının zannınca iman dimağda olsa, ruh-u iman olan hakkalyakîne, ihtimâlât-ı kesire olur birer hasm-ı bîeman." İzah eder misiniz?

"Bazen da mücahiddir, bazen süpürgecidir. Dimağda vesveseler, hem pek çok ihtimaller kalb içine girmese, sarsılmaz iman, vicdan."

"Yoksa bazılarının zannınca iman dimağda olsa, ruh-u iman olan hakkalyakîne, ihtimâlât-ı kesire olur birer hasm-ı bîeman."

"Kalb ile vicdan, mahall-i iman. Hads ile ilham, delil-i iman. Bir hiss-i sâdis, tarik-i iman. Fikir ile dimağ, bekçi-i iman."(1)

İmanın mahalli kalbtir. **Dimağ**, yani akıl ise, kavrayış, zekâ, idrak etme ve düşünme aletidir.

Akıl, hak ve batılı, hayır ve şerri, kemal ve noksanı, faydalıyı ve zararlıyı birbirinden tefrik edip insanı doğru yola sevk eden ilahî bir nur, Rabbanî bir mürşit ve manevî bir kuvvettir.

Kalpteki iman nuru dimağda parlak. Yoksa bazılarının zannettiği gibi iman akılda olsa, ona gelen birçok vehim ve vesveseler imana zarar verir ve çabuk imha eder. Ama akla gelen vehim ve hayaller kolayca kalbe girip orada kökleşmiş olan imana zarar veremezler. Bu yüzden elmas gibi kıymetli olan iman, kalp gibi bir mahzende muhafaza ediliyor.

Şayet iman akılda olmuş olsa idi ve her akıldan geçen şey insanı mesul etmiş olsa idi, o zaman en kuvvetli iman sahipleri bile bu durumdan kurtulamaz, küfür ve inkârın bataklığında boğulurlardı. Çünkü akıl, kalb gibi irade ile tedbir ve terbiye edilecek bir hususiyete sahip değildir. Akıl iradeyi dinlemez, onun terbiyesi altına girmez.

Bu yüzden akla gelen vesvese ve kötü düşüncelerden dolayı insan ne mesul olur ne de günaha girer. İnsan bu gibi düşünce ve vehimleri ancak kalbi ile tasdik edip savunursa, onları fiiliyata dökerse, o zaman mes'ul olur. Bunun dışında hiçbir surette akıldan ve hayalden geçen vehim ve vesvese insanı mesul etmez.

"Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tahayyül-ü şetm dahi şetm değildir. Zira, mantıkça, tahayyül, hüküm değildir. Şetm ise

---

hükümdür."(1)

Şetm: Çirkin sözler demektir. **Tahayyül-ü şetm** ise: Hayalimizde bu çirkin sözlere yer vermektir. Yani, hayalimizde birisine kötü söz söylememizle gerçekten söylemiş olmayız. Zira hayalde yapılan tasarruflar bir hüküm teşkil etmez.

Bir öğrencinin yazılıdan hayalen bir alması veya beş alması bir mânâ ifade etmez. Bir adamın hayalen zengin olması onu gerçekten zengin etmez. Aynı şekilde hayalimize gelen çirkin sözler veya itikada muhalif fikirler de bizi mes'ul etmez. Cenab-ı Hakla veya Peygamber Efendimizle (asm) alakalı küfrü gerektiren bir mana hayalimizden bir an geçse, imanımıza hiç bir zarar vermez. Zira hayal, hüküm değildir.

Nitekim hayal ile Müslüman olunmadığı gibi İslam'dan çıkmak da olmaz. İslam'a girmek için kalbin tasdiki ve dilin ikrarı gerektiği gibi, çıkarken de aynı şey lazımdır. Yani iman girdiği yerden çıkar.

Akıldan geçen kötü düşünceler ve vesveseler üstünde durmamak gerekiyor. Yani vesvesenin ilacı vesvesenin şeytandan olduğunu bilip, üzerinde durmamak ve ona ehemmiyet vermemektir.

Dipnotlar:

1) bk. [Sözler, Lemeat.](#)

2) bk. [Sözler, Yirmi Birinci Söz, İkinci Makam.](#)